

EUCIDARIS TRIBULOIDES EN WAT DAAR NOG MEER AAN VAST ZIT

door

M. J. Faber¹

In CB no 254 verscheen een zeer lezenswaardig artikel van ons medelid Ineke Peeters over de caribische "Slate Pencil Urchin" (letterlijk "griffelzeeëgel") *Eucidaris tribuloides* Lamarck en de parasitaire slakjes die op en in (1) deze zeeëgel leven.

Bij het woord zeeëgel deinst elke caribische malacoloog automatisch achteruit, want wat onmiddellijk in de gedachte schiet (of dwars door je vingers en voetzolen) zijn de lange, vlijmscherpe stekels van *Diadema antillarum*. Een soort die overall het ondiepe, schelprijke water onveilig maakt. *Eucidaris* is hierbij vergeleken maar 'n schlemiel, met z'n korte, dikke, stompe stekeltjes, die niet eens voorkomen dat hun eigenaar geplaagd wordt door een aantal parasitaire slakjes. Sterker nog, de dikke stekels lenen zich juist als schuilplaats voor één van deze parasieten, *Sabinella trochloodytes* (Thiele, 1925) (fig. 1) *Sabinella* kan vanwege z'n fraaie gladde huisje misschien op onze sympathie rekenen, maar in feite is het een echte bloedzuiger, zoals Peeters (1989) duidelijk aangeeft.

Een tweede door Peeters genoemde parasiet is de op basis van door haar verzameld materiaal beschreven *Trochostilifer eucidaricola* Warén & Moolenbeek, 1989 (fig. 2). Deze soort houdt zich op aan de onderzijde van *Eucidaris* en is kennelijk zeer vasthoudend, want hij is, gek genoeg, nog nooit in gruis van de Antillen aangetroffen.

Hiermee is de misère van *Eucidaris* overigens nog niet volledig geschetst. Want er is nóg een glansslak die deze zeeëgel als gastheer heeft uitgekozen. Warén & Moolenbeek (1989) noemen deze "small, slender, straight-sided species" al, maar zij zien af van een formele beschrijving, vanwege het feit dat hun materiaal mogelijk juveniel was, en vanwege "problems with generic assignment of such species".

Deze problemen bleken alras opgelost, want nog geen jaar later beschreef Warén (in Warén & Mifsud, 1990) deze in feite tamelijk rommelig gewonden soort in een nieuw genus als *Nanobalcis worsfoldi* (fig. 3). De door Peeters verzamelde dieren werden niet tot het type-materiaal gerekend, maar Aruba werd wel als vindplaats genoemd. Merkwaardig genoeg denken Warén en Mifsud hierbij dat Aruba deel uitmaakt van Venezuela. Nu ligt Aruba, in tegenstelling tot Curaçao en Bonaire, inderdaad op het continentale plat van Zuid Amerika, waardoor Aruba niet alleen een enigszins afwijkende malacofauna heeft, maar sommigen in Venezuela ook aanspraak op het eiland menen te kunnen maken. Geannexeerd is het bij mijn weten echter (nog) niet. Aruba heeft eerder het recht Venezuela onder de voet te lopen, aangezien het langer onderdeel is van ons koninkrijk dan z'n grote buur als natie bestaat. Maar dit terzijde.

Moeten we *Nanobalcis worsfoldi* nu van de lijst van Venezolaanse mollusken afvoeren? Dat blijkt niet het geval. Op 9 mei jongstleden verbleef ik in het havenstadje Macuto, zo'n 15 km ten noordoosten-

¹ Instituut voor Taxonomische Zoölogie, Postbus 4766 1009 AT Amsterdam

van Caracas en van die gelegenheid maakte ik gebruik om de kunstmatige strekdammen voor mijn hotel (fig. 4) eens nader te onderzoeken op mollusken. Rob Moolenbeek had mij een handige verzamelmethode aan de hand gedaan, die ik wel eens wilde uitproberen (waarover straks meer). Tijdens het stenen keren kwam ik zowel *Diadema* als *Euclidaris* tegen. Alleen de laatste werd uit het water getild en nader bekeken. Tot mijn voldoening zag ik een tweetal witte horentjes tussen de stekels kruipen. Deze werden onmiddellijk gearresteerd en na twee weken voorlopige hechtenis wegens uitzuigerij opgebracht naar het Zoölogisch Museum in Amsterdam. Aldaar bleek één exemplaar tot *Sabinella trochloodytes* te behoren, en de andere was, jawel, een *Nanobalcis worsfoldi*. Met het publiceren dit belangwekkende gegeven hoop ik de Venezolaanse nationalisten tot bedaren te brengen, zodat men ook op Aruba weer opgelucht kan ademhalen.

Wat de al genoemde verzamelmethode betreft, deze kende ik -en u natuurlijk ook- allang, maar ik had 'm tot dan toe ten onrechte als weinig praktisch van de hand gewezen. Benodigd zijn: een borstel met vrij stevige, lange haren, en een zeef. Een gewone huishoudzeef is al voldoende, maar ik had speciaal voor de gelegenheid een dubbele "reis"-zeef met deksel (maaswijdten 3 en 0.3 mm, doorsnede 10 cm) laten maken bij de Amsterdamse zevenfabriek "voorheen C. B. Gigengack & Zoon". Het fabriekje van Gigengack is op zich een zijweg waard. Ik liep er echter stomtoevallig tegenaan na een bezoek aan de Albert Cuyp markt. Enfin, verder is het heel eenvoudig: men tilt een steen uit het water, houdt de zeef er tegen aan en borstelt 'm goed af (de steen, niet de zeef). Zand, slib en water gaan door de zeef, plukjes alg, spons, eikapsels en dergelijke blijven achter. Plus natuurlijk alles wat daar op leeft maar met het blote oog vaak niet te zien is.

Pas bij mijn thuiskomst kwam de verrassing: vele honderden weekdiertjes, behorende tot enige tientallen soorten. Ook de allerkleinsten, zoals *Ammonicera* en *Orbitestella*. Bovendien, ondanks de stevige borstel, allemaal onbeschadigd! Maar wat nog meer opviel, was dat het aldus gevonden materiaal sterk afweek van wat ik in de gruisbankjes op het strand vond.

De eerste gedachte die bij je opkomt is, dat je met deze methode heel wat soorten die wel op het strand aanspoelen zal missen, eenvoudig omdat ze in niet op stenen leven, maar bijvoorbeeld in het zand, of alleen onder heel grote stenen. Of gewoon dieper, of daar waar veel meer golfslag is. En misschien laten sommige soorten zich direct vallen als ze verstoord worden. Wat blijkt echter? Het aldus verzamelde monster bevatte tal van soorten die in het overigens ook onverwacht rijke strandmateriaal vrijwel, of geheel ontbraken (waaronder trouwens ook *Sabinella* en *Nanobalcis*).

Ik zal hiervan nog wel eens een lijstje maken. In ieder geval mag het duidelijk zijn dat deze manier van verzamelen voortaan een must is voor iedereen die tot op heden alleen macroscopische soorten van de rotsen plukte en verder op gruislijntjes en sedimentmonsters vertrouwde.

Hoe het grote verschil in samenstelling tot stand komt, weet ik helaas nog steeds niet. Een probleem dat nu wél opgelost is, is natuurlijk het raadsel van de korte, dikke, stompe stekeltjes van

Eucidaris: het kan niet anders (Darwin zou het een prachtverklaring vinden), of deze zijn bedoeld opdat *Eucidaris* ons, malacologen, de kans geeft hem uit het water te tillen om 'm te bevrijden van al zijn lastige parasieten!

(Met dank aan Bram v.d. Bijl voor het nalezen van het manuscript)

Summary

The author reports the occurrence of *Nanobalcis worsfoldi* Warén in Warén & Mifsud, 1990 in Venezuela. Furthermore, the advantages of collecting living micromollusks by means of a brush and sieve are discussed.

Literatuur

- Peeters, I. E. M., 1989. *Eucidaris tribuloides* Lamarck en wat daar (letterlijk) aan vast zit. Correspond.-blad Ned. Malac. Ver., 254: 687-691
- Warén, A. & C. Mifsud, 1990. *Nanobalcis* a new eulimid genus (Prosobranchia) parasitic on cidaroid sea urchins, with two new species and comments on *Sabinella bonifaciae* (Nordsieck). Boll. Malacologico, 26(1-4): 37-46
- Warén, A. & R. G. Moolenbeek, 1989. A new eulimid gastropod, *Trochostilifer eucidaricola*, parasitic on the pencil urchin *Eucidaris tribuloides* from the southern Caribbean. Proc. Biol. Soc. Washington, 102: 169-175